

Formalnoprawne podstawy udziału Morskiego Oddziału Straży Granicznej w przeciwdziałaniu pozamilitarnym sytuacjom nadzwyczajnym na polskich obszarach morskich

Abstrakt

Polskie obszary morskie – zarówno te wchodzące w skład terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i te znajdujące się poza nim – są objęte odpowiednią jurysdykcją państwa zapewniającą dbałość o polskie interesy na tych akwenach. Różnorodność przedmiotowa prawnie chronionych wartości wymaga systemowych działań kompetentnych podmiotów. Bezpieczeństwo polskich obszarów morskich w ujęciu militarnym (obronnym), a także pozamilitarnym (ochronnym) na poziomie krajowym jest gwarantowane przez siły morskie RP. Celem artykułu jest przedstawienie roli Morskiego Oddziału Straży Granicznej – na tle ustrojowych rozstrzygnięć i występujących zagrożeń – w przeciwdziałaniu pozamilitarnym sytuacjom nadzwyczajnym na polskich obszarach morskich. W wyniku przeprowadzonych badań należy przyjąć, że zakres ustawowych zadań i uprawnień w połączeniu z potencjałem kadrowym i sprzętowym MOSG czyni tę jednostkę Straży Granicznej głównym pozamilitarnym komponentem sił morskich RP.

Słowa kluczowe bezpieczeństwo morskie, siły morskie RP, system ochrony granicy morskiej państwa.

Morski Oddział Straży Granicznej (MOSG) z siedzibą w Gdańsku jest terenową jednostką organizacyjną Straży Granicznej (SG) utworzonej 16 maja 1991 r. na podstawie *Ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej* (dalej: ustawa o SG). Straż Graniczna została powołana w miejsce rozformowanych Wojsk Ochrony Pogranicza (WOP) i przejęła wraz z zasobami kadrowymi i potencjałem logistycznym zadania związane z zarządzaniem granicami państwowymi Polski. Pozostaje ona w podległości służbowej w stosunku do ministra właściwego do spraw wewnętrznych i realizuje nałożone na nią zadania, głównie dotyczące ochrony granicy państwowej na lądzie i morzu, organizacji i kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji. Straż Graniczna opiera się na scentralizowanej strukturze, w której skład wchodzi: Komenda Główna, 9 oddziałów, 97 placówek (obsługujących 69 przejść granicznych) i 2 dywizjony Straży Granicznej¹. Komendant Główny SG jest centralnym organem administracji rządowej, terenowymi organami SG są komendanci oddziałów, placówek i dywizjonów. Aktualne funkcjonowanie omawianej formacji jest zdeterminowane (w ostatnich 30 latach):

- zmianami ustrojowymi zachodzącymi w RP (policyjno-migracyjny charakter działania SG),
- zmianami polityczno-administracyjnymi zaistniałymi w otoczeniu RP (liczba sąsiadujących państw i utrzymywane z nimi relacje),
- zawartymi umowami międzynarodowymi (zobowiązania traktatowe, zwłaszcza dotyczące Unii Europejskiej (UE) i strefy Schengen, oraz – w odniesieniu do obszaru działań SG omawianego w niniejszym opracowaniu – konwencje dotyczące środowiska morskiego),
- rodzajem, skalą i intensywnością występujących zagrożeń bezpieczeństwa państwa (poważna przestępczość transgraniczna).

Te czynniki sukcesywnie wpływały na kompetencje przyznawane SG, jej strukturę organizacyjną (liczba terenowych jednostek i zakres ich odpowiedzialności służbowej) oraz wyposażenie. Wymuszały również udział SG w specjalistycznych szkoleniach zagranicznych oraz wymianach eksperckich podnoszących kwalifikacje funkcjonariuszy, a także zapewniających standaryzację procedur i integrację działań międzynarodowych służb granicznych. Polska SG aktywnie uczestniczy w różnych formach współpracy z krajowymi i zagranicznymi kooperantami, oferując im swoje wsparcie lub też wzmacniając własne działania zewnętrznymi aktywami. Współpracą niemal całkowicie obejmującą zakres odpowiedzialności ustawowo

¹ Dane uzyskane z opracowania *Straż Graniczna. Informacja statystyczna za I kwartał 2022 r.*, Warszawa, kwiecień 2022 r.

przypisanej SG jest współudział w Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej², którą tworzą Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) wraz z organami krajowymi państw członkowskich odpowiedzialnymi za zarządzanie granicami. Frontex nie ma jednak kompetencji do zwalczania przemytu towarów.

Straż Graniczna realizuje przede wszystkim zadania określone przez ustawę o SG i *Ustawę z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej*, co nie wyczerpuje przyznanych jej kompetencji. Zadania i uprawnienia tej formacji zostały wyznaczone również w wielu uregulowaniach krajowych i prawnomiędzynarodowych, na przykład w ustawach dotyczących cudzoziemców, stanów nadzwyczajnych, komunikacji publicznej i innych obszarów bezpieczeństwa wewnętrznego oraz w różnych formach umów i w międzynarodowych normach zwyczajowych.

Celem artykułu jest przedstawienie roli MOSG – na tle rozstrzygnięć ustrojowych i występujących zagrożeń – w przeciwdziałaniu pozamilitarnym sytuacjom nadzwyczajnym na polskich obszarach morskich. Na podstawie przeprowadzonych badań z zastosowaniem analizy instytucjonalno-prawnej i porównawczej oraz wniosków z obserwacji uczestniczącej autor przyjął hipotezę, że zakres ustawowych zadań i uprawnień w połączeniu z potencjałem kadrowym i sprzętowym MOSG czyni tę jednostkę SG głównym pozamilitarnym komponentem sił morskich RP.

Problem badawczy zawiera się w pytaniu: jaką rolę odgrywa MOSG w systemie bezpieczeństwa morskiego państwa w aspekcie przeciwdziałania pozamilitarnym zagrożeniom? Pytania szczegółowe sprowadzają się do ustalenia: jaki jest ustawowy zakres zadań i uprawnień MOSG oraz stopień ich spójności, a także jak przedstawiają się profesjonalizm i przydatność zasobów tej jednostki?

Geneza, zasoby i obszar odpowiedzialności służbowej MOSG

Morski Oddział Straży Granicznej został utworzony 1 sierpnia 1991 r. na bazie rozformowanej Morskiej Brygady Okrętów Pogranicza podporządkowanej Marynarce Wojennej (MW). Struktura organizacyjna MOSG odpowiadała powierzonymu obszarowi odpowiedzialności służbowej pokrywającemu się z zasięgiem polskich obszarów morskich i składała się z komendy oddziału oraz trzech dywizjonów usytuowanych w Świnoujściu, Kołobrzegu i Gdańsku. Nowo powstały oddział borykał się z dużymi problemami kadrowymi dotyczącymi stanu ilościowego, szczególnie w komendzie oddziału, gdzie skompletowanie wynosiło kilkanaście procent

² Zob. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylecia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624.*

etatów, jak również wynikającymi z kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy nie w pełni odpowiadających zadaniom ustawowym SG. Niedostatek dotyczył również głównych pionów realizujących działania graniczne, operacyjno-rozpoznawcze i procesowe. W tym okresie, zgodnie z nałożonym zakresem obowiązków służbowych oraz strukturą opartą na aktywności granicznych placówek kontrolnych i strażnic, funkcjonowały Pomorski Oddział SG w Szczecinie, Bałtycki Oddział SG w Koszalinie i Kaszubski Oddział SG w Gdańsku, przemianowane z dotychczasowych brygad WOP. Przyjęta koncepcja skonsolidowania sił i środków SG skierowanych do ochrony granicy morskiej państwa spowodowała w pierwszej kolejności przejście przez Kaszubski Oddział SG zadań granicznych Bałtyckiego Oddziału SG. Pojawił się wówczas dylemat co do adekwatności nazwy oddziału – „Kaszubski”, tym bardziej że zarysowała się wizja przekazania do realizacji oddziałowi z siedzibą w Gdańsku³ działań granicznych wzdłuż całego wybrzeża. Częściowa dysfunkcjonalność MOSG i zamiysł stopniowego integrowania potencjału SG wykorzystywanego na morskich rubieżach zdecydowały o reorganizacji struktur terenowych jednostek SG i wypracowaniu nowego modelu (systemu) ochrony granicy morskiej państwa⁴. Optymalizacja efektywności działania skutkowałą włączeniem w czerwcw 1992 r. do zakresu służbowej odpowiedzialności MOSG jednostek i zadań Kaszubskiego Oddziału SG i części Pomorskiego Oddziału SG⁵.

Obecnie MOSG realizuje swoje zadania na polskich obszarach morskich oraz na terenie trzech województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego i części województwa warmińsko-mazurskiego. Zabezpiecza granicę morską państwa o długości 511 km i 170-kilometrowy odcinek granicy lądowej. Do realizacji swoich ustawowych zadań wykorzystuje dziewięć placówek SG z siedzibami w: Szczecinie, Świnoujściu, Kołobrzegu, Ustce, Władysławowie, Gdyni, Gdańsku, Krynicy Morskiej i Elblągu oraz dwa dywizjony SG rozmieszczone w Świnoujściu (Pomorski) i w Gdańsku (Kaszubski)⁶. Na polskim wybrzeżu są usytuowane 32 porty i 49 przystani morskich, w których funkcjonuje 18 przejść granicznych o statusie zróżnicowanym pod względem obsługiwanego w nich ruchu granicznego⁷. W MOSG pełni

³ Komendy Kaszubskiego Oddziału SG i Morskiego Oddziału SG znajdowały się w kompleksie koszarowym Kaszubskiej Brygady WOP w Gdańsku w Nowym Porcie.

⁴ Ostatnim etapem ujednoczenia systemu zabezpieczenia granicy morskiej było przejście przez MOSG w 2013 r. od Nadodrzańskiego Oddziału SG z siedzibą w Krośnie Odrzańskim Placówki SG w Szczecinie. Kolejne wprowadzane zmiany miały charakter restrukturyzacji wewnętrznej skompletowanego już gdańskiego oddziału.

⁵ Por. G. Goryński, *MOSG na drodze do Unii Europejskiej*, „Przegląd Morski” 2003, nr 10, s. 5–24.

⁶ www.morski.strazgraniczna.pl/mor/ [dostęp: 20 VI 2022].

⁷ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2001 r. w sprawie ustalenia morskich i stałych lotniczych przejść granicznych oraz rodzaju ruchu dozwolonego przez te przejścia.*

służbę ok. 1600 funkcjonariuszy i jest zatrudnionych 350 pracowników cywilnych. Do działań służbowych są wykorzystywane pojazdy drogowe, terenowe i specjalistyczne (prowadzenie obserwacji, kontrola ruchu granicznego), statki powietrzne zdolne do operowania w warunkach morskich (śmigłowiec i dwa samoloty) oraz ok. 50 jednostek pływających o różnej dzielności morskiej, przeznaczonych do działań dozorowych, patrolowo-interwencyjnych i poszukiwawczo-ratowniczych. Proces decyzyjny i kierowania działaniami na różnych szczeblach organizacyjnych MOSG jest wydatnie wspierany przez Zautomatyzowany System Radarowego Nadzoru polskich obszarów morskich. Tworzą go między innymi instalacje radarowe, optoelektroniczne i przetwarzania danych, pozwalające na kompleksowe zobrazowanie sytuacji nawodnej i w przestrzeni powietrznej (do 500 m), zapewniające optymalizację reakcji (lokalizacja, identyfikacja i weryfikacja zagrożenia, zadaniowanie i czas interwencji). Ten system umożliwia efektywne współdziałanie z MW, dwoma urzędami morskimi (w Szczecinie i w Gdyni), administracją rybacką oraz Morską Służbą Poszukiwania i Ratownictwa (SAR). Funkcjonariusze MOSG wykorzystują podczas służby nowoczesny, specjalistyczny sprzęt detekcyjny i pirotechniczny, a także dysponują profesjonalnym uzbrojeniem i urządzeniami obezwładniającymi oraz wyposażeniem do przeprowadzania interwencji w środowisku morskim. Do realizacji zadań służbowych są wykorzystywane również psy wyszkolone do wykrywania narkotyków i materiałów wybuchowych.

Środowiskowe uwarunkowania realizacji ustawowych zadań i uprawnień MOSG

Ustawa o SG w art. 1 ust. 1 wskazuje zadania potwierdzające strategiczne przeznaczenie tej formacji (zarządzającej polskimi granicami państwowymi), obejmujące ochronę granicy, kontrolę ruchu granicznego oraz przeciwdziałanie nielegalnej migracji. W pkt 2 wymienionego artykułu zostały określone kategorie zadań, między innymi dotyczących ochrony interesów (praw) RP w środowisku morskim. Należy do nich zaliczyć:

- zwalczanie przestępczości pozostającej w związku z przekraczaniem granicy morskiej państwa lub przemieszczaniem przez granicę prawnie reglamentowanych towarów (przestępstwa i wykroczenia migracyjne, celne i skarbowe, sanitarne, dotyczące wiarygodności dokumentów, ochrony dóbr kultury i środowiska naturalnego, cudzoziemców i innych),

- zapewnienie bezpieczeństwa w międzynarodowej komunikacji morskiej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym morskiego przejścia granicznego⁸,
- nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach,
- zapobieganie przemieszczaniu, bez wymaganego zezwolenia, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych, substancji radioaktywnych oraz broni, amunicji, materiałów wybuchowych i prekursorów materiałów wybuchowych,
- współdziałanie z innymi organami i służbami w zakresie rozpoznawania zagrożeń terroryzmem i przeciwdziałania tym zagrożeniom,
- przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa:
 - a) w środkach transportu międzynarodowej komunikacji morskiej,
 - b) w zasięgu terytorialnym morskiego przejścia granicznego.

Straż Graniczna jest zobligowana do egzekwowania przestrzegania przez użytkowników polskich obszarów morskich prawa obowiązującego na tym akwenie, co realizuje głównie przez monitorowanie sytuacji, wykrywanie i rozpoznawanie negatywnych zdarzeń oraz podejmowanie stosownych interwencji.

W rejonie morskich wód wewnętrznych i morza terytorialnego działania SG są prowadzone w celu eliminowania zagrożeń obronności państwa oraz nienaruszalności granicy państwowej, a także w przypadkach, gdy statek:

- przyjmuje na pokład lub wysadza ludzi wbrew obowiązującym przepisom,
- dokonuje załadunku lub wyładunku towarów poza wyznaczonymi do tego miejscami,
- opuszcza port bez kontroli granicznej,
- nawiązuje łączność z wybrzeżem w celach przestępczych,
- łowi ryby lub eksploatuje w inny nielegalny sposób wody i dno morskie,
- wpływa na obszar strefy zamkniętej lub niebezpiecznej dla żeglugi lub rybołówstwa,
- zakotwicza poza miejscem do tego przeznaczonym,
- narusza przepisy dotyczące bezpieczeństwa żeglugi i transportu,
- narusza przepisy sanitarne lub ochrony środowiska.

W strefie przyległej SG wykonuje zadania mające na celu zapobieganie naruszaniu na terytorium RP polskich przepisów celnych, skarbowych, dotyczących

⁸ Terytorialny zasięg morskiego przejścia granicznego obejmuje rejony w portach i przystaniach, w których przeprowadza się kontrolę graniczną osób, towarów i środków transportu, jak również miejsca załadunku i wyładunku statków bądź ich przepływu lub postoju. Zob. szerzej: *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu ustalania zasięgu terytorialnego przejść granicznych.*

nielegalnej imigracji i sanitarnych oraz zadania związane ze ściganiem, zatrzymywaniem i karaniem sprawców naruszeń tych przepisów, jeżeli doszło do nich na terytorium RP albo ten obowiązek wynika z umów międzynarodowych.

W wyłącznej strefie ekonomicznej Polsce przysługują kompetencje dotyczące rozpoznawania zasobów naturalnych (żywych i mineralnych) na dnie morza, we wnętrzu ziemi pod nim i w pokrywających je wodach, a także zarządzania nimi, eksploataowania ich i ochrony. Polska sprawuje ponadto władztwo w przedmiocie: budowania i użytkowania sztucznych wysp, konstrukcji i innych urządzeń (np. energetycznych), badań naukowych dotyczących morza oraz ochrony i zachowania środowiska morskiego. Na straży tych praw stoi administracja morska wspierana potencjałem realizacyjnym MOSG⁹.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących pozamilitarnego bezpieczeństwa polskich obszarów morskich sprawują na obszarze swojego działania dwaj dyrektorzy urzędów morskich (terenowe organy administracji morskiej podlegające ministrowi właściwemu do spraw gospodarki morskiej). Wykorzystując, między innymi, inspekcję morską wchodzącą w skład urzędu morskiego, wykonują oni, przez odpowiednie kontrole, zadania związane z:

- bezpieczeństwem żeglugi morskiej,
- ochroną portów i żeglugi morskiej, zwłaszcza obejmującą zapobieganie zdarzeniom o charakterze terrorystycznym oraz likwidację ich skutków,
- korzystaniem z dróg morskich oraz portów i przystani morskich,
- bezpieczeństwem badań, rozpoznawaniem i eksploatacją zasobów mineralnych dna morskiego,
- ochroną środowiska morskiego przed zanieczyszczeniem ze statków,
- ratowaniem życia,
- prowadzeniem prac podwodnych i wydobywaniem mienia z morza.

Te zadania, wobec każdego statku przebywającego na polskich obszarach morskich, inspekcja morska może wykonywać we współdziałaniu z SG, przy użyciu jej sił i środków. W przypadku nieobecności inspektora inspekcji morskiej na jednostce pływającej SG jej dowódca może samodzielnie, w imieniu terenowego organu administracji morskiej, realizować czynności inspekcyjne¹⁰.

Zapewnienie bezpieczeństwa polskich obszarów morskich polega między innymi na eliminowaniu, ograniczaniu lub unikaniu zagrożeń destrukcyjnie

⁹ Zakres i formy współpracy urzędów morskich z SG określa *Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 20 sierpnia 1999 r. w sprawie współpracy urzędów morskich z Marynarką Wojenną i Strażą Graniczną*.

¹⁰ Uprawnienia inspekcji morskiej reguluje *Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej* (art. 50–54).

wpływających na możliwość użytkowania akwenów wchodzących w ich skład. Użytkowanie należy utożsamiać z: uprawianiem żeglugi, wykorzystywaniem żywych i mineralnych zasobów morskich, funkcjonowaniem obiektów hydrotechnicznych, działalnością turystyczną oraz naukową i eksploracyjną.

Polskie obszary morskie są objęte państwową jurysdykcją ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, jednak jej zakres jest zróżnicowany pod względem kompetencji wobec osób, zdarzeń i rzeczy realizowanych w poszczególnych strefach tych obszarów. Morskie wody wewnętrzne i morze terytorialne wchodzące w skład terytorium RP podlegają pełnej jurysdykcji z wyjątkiem obligujących Polskę prawnomiędzynarodowych postanowień dotyczących na przykład prawa nieszkodliwego przepływu oraz immunitetu dyplomatycznego lub immunitetu jednostek pływających sił zbrojnych i pozostających w służbie innego państwa bądź też związanych z regulacjami zbrojeń. Zwierzchnictwo RP w strefie przyległej i w wyłącznej strefie ekonomicznej jest znacznie ograniczone, niemniej nakłada na wyspecjalizowane państwowe służby obowiązek ochrony praw RP i dbania tam o polskie interesy. MOSG z uwagi na potencjał, jakim dysponuje, jest angażowany na polskich obszarach morskich przede wszystkim do działań poszukiwawczo-ratowniczych, wspierających Służbę Celno-Skarbową (SCS), MW i Siły Powietrzne (SP) oraz organy administracji morskiej i administracji rybołówstwa morskiego.

Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa została utworzona w 2002 r. w celu poszukiwania i ratowania każdej osoby znajdującej się w niebezpieczeństwie na morzu, jak również zapewnienia bezpieczeństwa oraz zwalczania zagrożeń i neutralizacji zanieczyszczeń na morzu. Przy wykonywaniu swoich zadań SAR współdziała z jednostkami organizacyjnymi MW, Państwowej Straży Pożarnej, SG, Policji i opieki zdrowotnej¹¹. MOSG wraz z I Wydziałem Lotniczym (z siedzibą w Gdańsku) Biura Lotnictwa Straży Granicznej uczestniczy w działaniach wspierających SAR, ponadto przedstawiciele SG biorą udział w pracach Rady SAR, funkcjonującej przy ministrze właściwym do spraw gospodarki morskiej jako organ opiniodawczo-doradczy.

MOSG udziela profesjonalnego wsparcia SCS wykonującej swoje ustawowe zadania na morskich wodach wewnętrznych, morzu terytorialnym i w strefie przyległej. Jest ono udzielane głównie w trakcie zatrzymywania statków morskich, gdy zaistnieje podwyższone ryzyko realizacyjne (działania zaplanowane – asysta) lub w sytuacji nieskuteczności jednostki pływającej SCS podejmującej działania interwencyjne (sytuacja incydentalna – pomoc)¹². Funkcjonariusze SCS w przypadku działań uzasadniających zatrzymanie osoby korzystają ze wsparcia najbliższej

¹¹ Zob. art. 118 ust. 1 i 2 *Ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim*.

¹² Zob. art. 136 ust. 6 i 7 *Ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej*.

jednostki SG lub Policji, do której osoby zatrzymane powinny być niezwłocznie doprowadzone (dysponowanie pomieszczeniami przeznaczonymi dla osób zatrzymanych)¹³. Terenowe organy SG ponadto są upoważnione do wykonywania zadań organów celnych, dotyczących między innymi:

- kontroli stanu towarów,
- przyjmowania zgłoszeń celnych o objęcie procedurą wywozu lub procedurą dopuszczenia do obrotu niektórych towarów,
- zwalniania towarów w przypadku przyjęcia ww. zgłoszeń,
- kontroli wymaganych dokumentów i ich autentyczności.

Te zadania organy SG wykonują przy wprowadzaniu towarów na obszar celny UE i wyprowadzaniu towarów poza obszar celny UE w morskich przejściach granicznych (Dziwnów, Gdańsk-Górki Zachodnie, Hel, Jastarnia, Łeba, Mrzeżyno), w portach rybackich (Dźwirzyno, Nowa Karczma, Rowy) oraz w 27 przystaniach rybackich, w związku z pływaniem sportowym i rybołówstwem morskim¹⁴.

MOSG współdziała z SP w zakresie ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej RP. W art. 19 ustawy o SG zobowiązano jednostki organizacyjne SG do przekazywania do Ośrodka Dowodzenia i Naprowadzania Sił Powietrznych lub Mobilnej Jednostki Dowodzenia Operacjami Powietrznymi informacji dotyczących:

- wykrycia statków powietrznych – pilotowych i bezpilotowych aparatów latających, w szczególności samolotów, śmigłowców, szybowców, lotni, balonów, sond, przelatujących przez granicę państwową na wysokości do 500 m,
- zaobserwowanych awarii statków powietrznych oraz sygnałów wzywania pomocy,
- planowanych lotów statków powietrznych na małych wysokościach w rejonie strefy nadgranicznej.

MOSG na mocy zapisów ustawowych został zobowiązany również do udzielania pomocy statkom powietrznym znajdującym się w sytuacjach awaryjnych w strefie nadgranicznej. Omawiane współdziałanie oddział ten realizuje na obszarze swojej odpowiedzialności służbowej, a więc także na polskich obszarach morskich¹⁵.

¹³ Zob. Rozdział 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności przez funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej oraz współpracy Służby Celno-Skarbowej z Policją i Strażą Graniczną.

¹⁴ Zob. Obwieszczenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 4 października 2017 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie upoważnienia innych organów administracji rządowej do wykonywania niektórych zadań organów celnych.

¹⁵ Zob. Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szczegółowych zasad współdziałania Straży Granicznej z Siłami Powietrznymi i Marynarką Wojenną Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie ochrony granicy państwowej.

Współpraca MOSG z MW oprócz wzajemnego przekazywania informacji pozostających w ich zainteresowaniu służbowym zakłada między innymi wykonywanie przez jednostki pływające SG działań zabezpieczających akweny wyłączane z żeglugi z powodu przeprowadzanych ćwiczeń morskich i neutralizacji niewybuchów.

MOSG został włączony także do krajowego systemu ochrony żeglugi i portów morskich, którego podstawę prawną stanowi *Ustawa z dnia 4 września 2008 r. o ochronie żeglugi i portów morskich*. Na podstawie jej postanowień SG bierze udział w:

- uzgadnianiu oceny stanu ochrony i planu ochrony portów i obiektów portowych, w których ustanowiono przejścia graniczne (art. 18, 20 i 21),
- ograniczaniu lub usuwaniu poważnego i bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego statkom, obiektom portowym i portom oraz związanej z nimi infrastrukturze, powstałego na skutek użycia statku lub obiektu pływającego jako środka ataku terrorystycznego, jak również w zapobieganiu tego rodzaju niebezpieczeństwu (art. 27),
- weryfikowaniu zasadności i nieszkodliwości przebywania na obiektach portowych osób oraz towarów przywożonych w ramach obrotu międzynarodowego (art. 38 i 39).

Organami rybołówstwa morskiego są minister właściwy do spraw rybołówstwa i Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego (centralny organ administracji rządowej, GIRM). Swoimi działaniami obejmują terytorium RP i wyłączną strefę ekonomiczną. Na mocy art. 107 ust. 3 *Ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim* GIRM przy realizacji powierzonych mu zadań współdziała, między innymi, z jednostkami organizacyjnymi SG. W praktyce współdziałanie to dotyczy:

- monitorowania aktywności połowowej statków rybackich,
- wykonywania kontroli i inspekcji statków dokonujących połowów komercyjnych oraz rekreacyjnych i w celach badawczych, w zakresie zgodności z obowiązującymi przepisami, w tym z umowami międzynarodowymi i porozumieniami, których Polska jest stroną,
- zatrzymania i doprowadzenia statku rybackiego do portu w przypadku uzasadnionego podejrzenia naruszenia na polskich obszarach morskich przepisów o rybołówstwie morskim,
- przeciwdziałania kłusownictwu.

MOSG na polskich obszarach morskich realizuje również zadania wynikające z porozumień o międzynarodowej współpracy w ramach Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz Forum Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego (ang. Baltic Sea Region Border Control Cooperation, BSRBCC). Koncentrują się one na wsparciu zabezpieczenia granic morskich, zwalczaniu przestępczości transgranicznej, jak również na prewencji, doskonaleniu współdziałania i wymianie najlepszych praktyk, ze szczególnym uwzględnieniem nielegalnej

migracji oraz naruszeń przepisów obowiązujących na obszarach morskich. Funkcjonariusze MOSG ponadto wykonują zadania Pełnomocnika Granicznego (PG) na bałtyckim odcinku polsko-rosyjskiej granicy państwowej (komendant MOSG) oraz Zastępcy Pełnomocnika Granicznego (zastępca komendanta MOSG) mianowanych przez Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, a także pomocników mianowanych przez PG (wybrani naczelnicy wydziałów i komendanci placówek oraz komendant Kaszubskiego Dywizjonu SG). Te funkcje, jak również przypisane im zadania i uprawnienia, wynikają z postanowień zawartych w umowie o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych¹⁶. Dotyczą one skutecznego zabezpieczenia granicy państwowej oraz procedur obejmujących przeciwdziałanie naruszeniu przepisów granicznych i rozwiązywania ich następstw.

Na skuteczne i sprawne wykonywanie zadań nałożonych na MOSG poza podstawami służbowymi funkcjonariuszy (kwalifikacje i zaangażowanie), wykorzystywanym sprzętem, współpracą krajową i zagraniczną, wsparciem społecznym ma wpływ również zakres powierzonych jej uprawnień. Adekwatność uprawnień, polegająca na ich spójności z przedstawionymi zadaniami odnoszącymi się do środowiska morskiego, można usystematyzować w następujący sposób:

- uprawnienia kontrolno-sprawdzające (np. dokonywanie kontroli granicznej osób, środków transportu, bagaży i ładunków, w tym szczególnych jej form, kontrola osobista i użycie sprzętu analityczno-detekcyjnego),
- uprawnienia administracyjno-porządkowe (np. wydawanie wiz i decyzji o odmowie wjazdu na terytorium RP, zatrzymywanie i cofanie z granicy państwowej szkodliwych materiałów, nakładanie grzywnien w drodze mandatu karnego¹⁷),
- uprawnienia operacyjno-rozpoznawcze (np. kontrola operacyjna, przesyłka niejawnie nadzorowana, wykorzystywanie dokumentów legalizacyjnych),
- uprawnienia procesowe (np. prowadzenie postępowań przygotowawczych w postaci dochodzenia lub śledztwa),
- uprawnienia prewencyjno-ochronne (np. kontrola bezpieczeństwa, użycie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej)¹⁸.

¹⁶ *Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych, podpisana w Moskwie w dniu 15 lutego 1961 r.*

¹⁷ *Zob. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 2014 r. w sprawie wykroczeń, za które funkcjonariusze Straży Granicznej są uprawnieni do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego.*

¹⁸ *Na temat uprawnień SG zob. szerzej: M. Ilnicki, Służby graniczne w walce z terroryzmem. Polskie warunki ustrojowo-prawne, Toruń 2011, s. 124–132.*

Egzekwując praworządne użytkowanie morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego, strefy przyległej oraz wyłącznej strefy ekonomicznej, dowódcy jednostek pływających SG mają prawo wezwać statek do zmniejszenia prędkości lub obrania wskazanego kursu przepływu, zatrzymania się do kontroli, przeprowadzenia inspekcji, jak również mają prawo zmusić statek do zawinięcia do wskazanego portu. Jeżeli statek mimo wezwania nie zatrzyma się, nie zaniecha bezprawnych działań i usiłuje zbiec, dowódca jednostki pływającej SG ma prawo podjąć skuteczne środki w celu jego zatrzymania, włącznie z użyciem broni palnej. Broń pokładowa może zostać użyta jedynie w sytuacjach wyjątkowych i jako środek ostateczny, gdy inne środki nie są wystarczające do zatrzymania statku lub wymuszenia posłuszeństwa. Skorzystanie z broni nie powinno zmierzać do zatopienia statku. Należy poprzedzić je oddaniem strzału ostrzegawczego w powietrze, w dalszej kolejności strzału przed dziób i za rufę statku. Przy braku pożądanej reakcji dowódca jednostki pływającej SG może rozkazać otworzyć ogień do statku. Te zasady stosuje się także w trakcie pościgu realizowanego na morzu pełnym (w warunkach Morza Bałtyckiego – poza wodami terytorialnymi państw nadbrzeżnych). W sytuacji ostrzelania jednostki pływającej SG broń może być użyta bez ostrzeżenia¹⁹. Funkcjonariusze MOSG, w przypadku uzasadnionego podejrzenia, mają ponadto prawo żądać od prowadzącego statek w ruchu wodnym, aby poddał się badaniu na zawartość w organizmie alkoholu lub środka odurzającego²⁰.

Kompetencje MOSG w zakresie przeciwdziałania pozamilitarnym sytuacjom nadzwyczajnym na polskich obszarach morskich

Wymienione w niniejszym opracowaniu najważniejsze uprawnienia MOSG i realizowane przez niego zadania przedstawiają aktywność tej jednostki w zakresie zawężonym do środowiska morskiego²¹. Ich wspólnym celem jest przeciwdziałanie niepożądanym zjawiskom, zdarzeniom, postawom i ich następstwom. Mają one szkodliwy, destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie państwa i dlatego są nieakceptowane i często zakazane pod groźbą kary. Ustawowe zobowiązania MOSG przypisują mu wiodącą lub wspierającą rolę w zakresie egzekwowania przestrzegania

¹⁹ Użycie broni palnej w środowisku morskim wobec jednostek pływających zostało uregulowane na podstawie przepisów ustawy o SG. Określają one przypadki i warunki użycia broni pokładowej będącej na wyposażeniu jednostek pływających SG, gdy wymagają tego względy obronności państwa lub nienaruszalności granicy państwowej.

²⁰ Zob. art. 86a *Ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim*.

²¹ Obowiązki służbowe MOSG obejmują również zabezpieczenie nadmorskiej strefy nadgranicznej i obsługę lotniczych przejść granicznych w Szczecinie-Goleniowie i w Gdańsku-Rębiechowie.

prawa przez użytkowników polskich obszarów morskich, ochrony życia na morzu, eksploatawania zasobów morskich, zwalczania przestępczości transgranicznej, w tym terroryzmu, oraz zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowej komunikacji morskiej. Dbałość o niezakłócone funkcjonowanie granicy morskiej państwa, a także żeglugi i portów oraz zgodne z interesem narodowym korzystanie z polskich obszarów morskich przede wszystkim opiera się na sprawnie działającym systemie bezpieczeństwa morskiego. Omawiając bezpieczeństwo morskie w ujęciu pozamilitarnym, należy odnieść się do zagrożeń występujących realnie, choć z różnym prawdopodobieństwem. W celu ich lepszego zobrazowania rodzajowego autor artykułu proponuje następującą typizację:

- zagrożenia o charakterze eksploatacyjnym (np. błędy nawigacyjne doprowadzające do kolizji jednostek pływających lub uszkodzeń infrastruktury portowej, wpłynięcia na mieliznę albo na akweny wyłączone z żeglugi, zatonięcia statków czy też powodujące katastrofy morskie, brak kwalifikacji czy dyspozycji psychofizycznych wymaganych od załogi, zły stan techniczny jednostek),
- zagrożenia o charakterze ekologicznym (np. wycieki przewożonych szkodliwych substancji chemicznych, zrzuty do morza zanieczyszczeń ze statków, zepsutych towarów, niez zaakceptowanych do odbioru ładunków, rozprzestrzenianie epidemicznych chorób roślinnych, zwierzęcych i ludzkich, pożary, rozszczelnienie rurociągów podmorskich bądź też uwolnienie wojennych trujących środków bojowych i paliw zalegających na dnie),
- zagrożenia o charakterze gospodarczym (np. niedozwolona eksploatacja żywych i mineralnych zasobów morskich, przekraczanie przyznaných limitów połowowych, nieprzestrzeganie okresów ochronnych morskiej fauny, bezprawne wykorzystywanie zasobów morskich i urządzeń energetycznych, destrukcyjne oddziaływanie na krytyczną infrastrukturę morską, instalacje przybrzeżne, transport morski, rurociągi i kable ułożone na dnie morskim),
- zagrożenia o charakterze kryminalnym (np. przestępczość transgraniczna, w tym handel ludźmi i nielegalna migracja, handel bronią i narkotykami, przemyt towarów o wysokiej kumulacji zysków, terroryzm, piractwo morskie i zbrojna napaść²² oraz inne akty bezprawne popełniane na morzu i w portach wobec statków, towarów, załóg i pasażerów, portów i obiektów

²² Na temat terminów „terroryzm”, „piractwo morskie” oraz „zbrojna napaść w warunkach morskich” zob. szerzej: M. Ilnicki, *Służby graniczne w walce z terroryzmem...*, s. 43–45.

portowych, a także morskiej i energetycznej infrastruktury krytycznej, proliferacja broni masowego rażenia)²³.

Przywołane zagrożenia mogą przyczyniać się do powstawania w środowisku morskim sytuacji nadzwyczajnych²⁴ – związanych z nieprzestrzeganiem norm prawnych i powszechnie uznanych zasad użytkowania obszarów morskich, a także z zakłócaniem procesów technologicznych i wymagań funkcjonalnych naruszających bezpieczeństwo tego środowiska oraz godzących w interes RP. W tym miejscu można posłużyć się autorską definicją sytuacji nadzwyczajnej, która obejmuje swym zastosowaniem również środowisko morskie. Jest to (...) *sytuacja negatywnie wpływająca na funkcjonowanie państwa, zagrażająca bezpieczeństwu ludzi, środowiska naturalnego lub interesu publicznego, wymagająca podjęcia ponadstandardowych działań zabezpieczających, ochronnych i przywracających akceptowany poziom relacji społecznych oraz zdolności techniczno-funkcjonalnej prawnie chronionego środowiska*²⁵. W prezentowanych rozważaniach należy ją interpretować rozszerzająco i uwzględnić także okoliczności związane z zarządzaniem kryzysowym oraz uzasadniające wprowadzenie stanów nadzwyczajnych.

Przyjęte założenie pozwoli na wyznaczenie kolejnych zadań i uprawnień ustawowo, chociaż nie wprost, przypisanych MOSG. Należą do nich wskazania:

- *Ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej* dotyczące zakazu lub ograniczenia przewozu osób lub towarów w transporcie morskim oraz reglamentacji ruchu polskich i obcych jednostek pływających na morskich wodach wewnętrznych i na morzu terytorialnym (art. 26), a także funkcjonowania morskich przejść granicznych oraz dokumentów uprawniających do przekraczania granicy państwowej (art. 28),
- *Ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym* dotyczące uczestnictwa w postępowaniach w sprawach odosobnienia osób (art. 17) oraz przeprowadzania rozmów ostrzegawczych (art. 19), a także ograniczeń w zakresie ruchu jednostek pływających na morskich wodach wewnętrznych i na morzu terytorialnym (art. 21),

²³ M. Ilnicki, *Wykorzystanie potencjału ochronnego państwa na rzecz bezpieczeństwa polskich obszarów morskich*, w: *Edukacja dla bezpieczeństwa. Paradygmaty kultury bezpieczeństwa*, A. Lyman, M. Ilnicki (red.), Poznań 2016, s. 185–194.

²⁴ Na temat istoty i zakresu pojęciowego terminu „sytuacja nadzwyczajna” zob. szerzej: A. Makowski, M. Ilnicki, *Ausserordentliche Lage bei friedlichen Bedingungen für das Funktionieren der Meeresumwelt – ein Versuch, den Begriff zu definieren*, „Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego” 2020, t. 14, s. 93–107.

²⁵ Tamże, s. 104.

- *Ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej* dotyczące uczestnictwa w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu (art. 17) oraz ograniczeń w zakresie ruchu jednostek pływających na morskich wodach wewnętrznych i na morzu terytorialnym (art. 24),
- *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym* dotyczące uczestnictwa w przedsięwzięciach ujętych w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego oraz Narodowym Programie Ochrony Infrastruktury Krytycznej, odnoszących się do bezpieczeństwa polskich obszarów morskich (szczegółowe informacje nie są jawne),
- *Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych* dotyczące specjalnego użycia broni palnej w ramach działań kontrterrorystycznych (art. 23).

Podsumowanie

Państwa nadbrzeżne realizują swoje zwierzchnictwo nad podlegającymi im obszarami morskimi w zgodności z międzynarodowym prawem morza oraz własną koncepcją zabezpieczenia tam państwowych interesów opartą na stosownych formalnoprawnych regulacjach krajowych. Efektywność działań ochronnych wynika w znacznej mierze ze zdolności państwa do egzekwowania przestrzegania prawa na obszarach morskich pozostających pod jego jurysdykcją. Tę funkcję przypisuje się różnym instytucjom (formacjom), przy czym nadaje się im precyzyjnie określone kompetencje. W Polsce w czasie pokoju istotną rolę w utrzymaniu ładu prawnego na omawianych akwenach odgrywa MOSG. Jego odpowiednikiem w państwach europejskich są służby o charakterze policyjnym lub wojskowym o zróżnicowanym zakresie powierzonych im zadań i uprawnień. Na przykład w Hiszpanii jest to Straż Obywatelska, w Holandii – Królewska Żandarmeria, w Niemczech – Policja Federalna, w Szwecji – Szwedzka Straż Przybrzeżna, w Rosji – Federalna Służba Graniczna, a w Danii – Marynarka Wojenna.

Przeciwdziałanie zdarzeniom generującym sytuacje nadzwyczajne w środowisku morskim ściśle wiąże się z monitorowaniem akwenów (przez jednostki pływające i statki powietrzne oraz nabrzeżne stacje obserwacyjne), dokonywaniem interwencji na morzu (np. abordaż, zatrzymanie statku, przeszukanie statku i zatrzymanie przestępców, pościg morski do wód terytorialnych innego państwa, egzekwowanie wydanych poleceń przy wykorzystaniu broni pokładowej), z przeprowadzaniem specjalistycznej kontroli w portach lub przystaniach morskich (np. radiometrycznej czy pirotechnicznej) oraz podejmowaniem decyzji o dopuszczalności ruchu granicznego osób, towarów i środków transportu (weryfikacja w morskich przejściach

granicznych). W polskich warunkach ustrojowo-prawnych tak szerokimi kompetencjami dysponuje jedynie SG – główny pozamilitarny komponent sił morskich RP²⁶.

Potencjał wynikający z profesjonalizmu kadr i posiadanych zasobów technicznych umożliwia MOSG realizację spraw przyporządkowanych nie tylko resortowi spraw wewnętrznych, lecz także resortom gospodarki i rybołówstwa morskiego, administracji publicznej, obrony narodowej i finansów publicznych. Dowodzi to roli, jaką odgrywa ta jednostka w systemie bezpieczeństwa państwa, skoncentrowanej głównie na polskich obszarach morskich.

Bibliografia

Goryński G., *MOSG na drodze do Unii Europejskiej*, „Przeгляд Morski” 2003, nr 10, s. 5–24.

Ilnicki M., *Służby graniczne w walce z terroryzmem. Polskie warunki ustrojowo-prawne*, Toruń 2011.

Ilnicki M., *Wykorzystanie potencjału ochronnego państwa na rzecz bezpieczeństwa polskich obszarów morskich*, w: *Edukacja dla bezpieczeństwa. Paradygmaty kultury bezpieczeństwa*, A. Lymar, M. Ilnicki (red.), Poznań 2016, s. 185–194.

Makowski A., Ilnicki M., *Ausserordentliche Lage bei friedlichen Bedingungen für das Funktionieren der Meeresumwelt – ein Versuch, den Begriff zu definieren*, „Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego” 2020, t. 14, s. 93–107.

Strategiczna Koncepcja Bezpieczeństwa Morskiego RP, Warszawa–Gdynia 2017.

Straż Graniczna. Informacja statystyczna za I kwartał 2022 r., Warszawa, kwiecień 2022 r.

Źródła internetowe

www.morski.strazgraniczna.pl/mor/ [dostęp: 20 VI 2022].

Akty prawne

Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych, podpisana w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r. (DzU z 1961 r. nr 47 poz. 253).

²⁶ Na temat sił morskich RP zob. szerzej: *Strategiczna Koncepcja Bezpieczeństwa Morskiego RP*, Warszawa–Gdynia 2017, s. 19–39.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylenia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624 (Dz. Urz. UE L 295/1 z 14 XI 2019 r.).

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (t.j. DzU z 2022 r. poz. 813, ze zm.).

Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (t.j. DzU z 2022 r. poz. 2632).

Ustawa z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim (t.j. DzU z 2022 r. poz. 540, ze zm.).

Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (t.j. DzU z 2022 r. poz. 515, ze zm.).

Ustawa z dnia 4 września 2008 r. o ochronie żeglugi i portów morskich (t.j. DzU z 2022 r. poz. 2257, ze zm.).

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. DzU z 2023 r. poz. 122).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. DzU z 2022 r. poz. 2091).

Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (t.j. DzU z 2017 r. poz. 1928).

Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. DzU z 2017 r. poz. 1897).

Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. DzU z 2022 r. poz. 457, ze zm.).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (t.j. DzU z 2022 r. poz. 295).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. DzU z 2022 r. poz. 1061, ze zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności przez funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej oraz współpracy Służby Celno-Skarbowej z Policją i Strażą Graniczną (DzU z 2017 r. poz. 386).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 2014 r. w sprawie wykroczeń, za które funkcjonariusze Straży Granicznej są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (t.j. DzU z 2020 r. poz. 1437).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie upoważnienia innych organów administracji rządowej do wykonywania niektórych zadań organów celnych (t.j. DzU z 2017 r. poz. 1963).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu ustalania zasięgu terytorialnego przejść granicznych (t.j. DzU z 2018 r. poz. 952).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad współdziałania Straży Granicznej z Siłami Powietrznymi i Marynarką Wojenną Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie ochrony granicy państwowej (t.j. DzU z 2020 r. poz. 1212).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2001 r. w sprawie ustalenia morskich i stałych lotniczych przejść granicznych oraz rodzaju ruchu dozwolonego przez te przejścia (t.j. DzU z 2015 r. poz. 1534).

Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 20 sierpnia 1999 r. w sprawie współpracy urzędów morskich z Marynarką Wojenną i Strażą Graniczną (DzU z 1999 r. nr 75 poz. 850).

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szczegółowych zasad współdziałania Straży Granicznej z Siłami Powietrznymi i Marynarką Wojenną Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie ochrony granicy państwowej (DzU z 2020 r. poz. 1212).

Obwieszczenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 4 października 2017 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie upoważnienia innych organów administracji rządowej do wykonywania niektórych zadań organów celnych (DzU z 2017 r. poz. 1963).

Dr Marek Ilnicki

Adiunkt w Zakładzie Nauk o Bezpieczeństwie Instytutu Politologii
Uniwersytetu Gdańskiego, emerytowany funkcjonariusz Straży
Granicznej.